

Pustnicii „nevăzuți“ din Athos

Mulți dintre cei care citesc această carte au auzit sau au citit poate măcar o dată despre pustnicii „nevăzuți“ din Athos. Unii îi numesc „călugării nevăzuți“, alții „călugării goi“, alții „pustnici ascunși“, iar alții „pustnici neștiuți“. De fapt, este vorba despre un grup de pustnici, după unii, șapte, după alții, doisprezece, iar potrivit unora, ar fi în număr de zece, care sălășluiesc în cele mai îndepărtate locuri ale pustiei athonite și sunt nevăzuți pentru ochiul omenesc. Aceștia se arată doar celor pe care îi aleg ei. De cele mai multe ori, sunt văzuți de un simplu călugăr cu sufletul curat sau de închinători mireni smeriți, cu viața creștinească evlavioasă.

Doresc să consemnez aici spusele unui scriitor contemporan, călugăr, considerând că aceasta este cea mai bună relatare, din punctul de vedere al descrierii și al conținutului, în legătură cu „pustnicii nevăzuți“: *„În lunga istorie a Sfântului Munte există următoarea tradiție: un grup de pustnici, în număr de șapte, (după unii, doisprezece), trăiesc în asceză extremă, cu un singur scop, anume acela de a se ruga neîncetat lui Dumnezeu pentru toată lumea. Au daruri deosebite de la Duhul Sfânt și pot trăi fără casă, umblând goi, pentru că sunt nevăzuți de ochiul omenesc“*⁴.

Renumele acestor monahi, sau mai bine-zis tradiția aceasta, se transmite de cel puțin 200 de ani, din generație în generație, nu numai în monahismul aghioritic, ci și în toată Ortodoxia. Asceții tainici se arată din când în când atât unor monahi, cât și unor creștini laici. De cele mai multe ori, ei fac profeții sau se adresează persoanelor cu care vorbesc, referindu-se concret la viața acestora.

Aceste apariții sporesc sfințenia locului în care trăiesc astăzi călugării athoniți, ajută la continuitatea comunității austere de pustnici din Sfântul Munte și servesc celor tineri drept model spre a-i urma pe părinții din vechime, fără să dea înapoi, aflând astfel că, în lupta împotriva vrăjmașului, Îl au sprijin pe Iisus Hristos și că se află sub ocrotirea Preamăritei Sale Maici, Doamna și Apărătoarea Sfântului Munte și a

Sfinților aghioriți, care s-au mântuit aici de-a lungul veacurilor.

De asemenea, aceste apariții îi întăresc în credință pe asceții de astăzi, ca să nu fie slabi în fața greutăților pustiei, ci lucrând mântuirea, să se lepede de grija pentru nevoile trupului și să-și pună nădejdea în Dumnezeu, Care i-a hrănit în chip minunat și pe părinții din vechime, după cum hrănește și păsările cerului sau animalele pădurii.

Am vorbit despre acest subiect, adică despre existența și în prezent a pustnicilor nevăzuți, cu mulți părinți bătrâni și duhovnici aghioriți, ce trăiesc în mănăstiri sau prin chilii singuratiche, și am găsit printre ei destui care cred că și astăzi s-ar mai afla asemenea oameni prin munții Athosului.

Am întâlnit, într-adevăr, mulți stareți și monahi simpli și nevoitori ce cred în această tradiție. Ei spun că, în locurile cele mai greu de străbătut din Athos, există astfel de asceți care trăiesc în deplină simplitate, fără să aibă nimic al lor, și care sunt hrăniți de Dumnezeu în chip minunat. Un părinte bătrân mi-a povestit că îi știe pe câțiva dintre acești pustnici misterioși, care trăiesc într-o regiune sălbatică, mult mai sus de chilioara lui, și căroră sfânta Pronie le dăruiește toate cele trebuincioase pentru trai. Aceștia priveghează nopțile, rugându-se în picioare, și ca să nu adoarmă și să cadă din picioare după ore întregi de rugăciune, se leagă de subțiori cu frânghii, pe care le prind sus, de niște bărne. Părintele n-a vrut să-mi spună unde locuiesc acești pustnici și nici altceva despre viața lor minunată.

Alții adaugă că acest grup de *șapte pustnici nevăzuți* nu numai că există și astăzi, dar că se completează de fiecare dată când moare unul dintre ei cu un alt monah aghiorit virtuos, care ajunge în locul lor de nevoiță prin minune dumnezeiască, fiind astfel tot timpul în număr de șapte.

Tradiția mai spune că acești *șapte* (sau doisprezece) pustnici vor fi cei care vor săvârși cea din urmă Liturghie pe vârful Athosului⁵, în biserița Schimbarea la Față a Mântuitorului, după care va fi sfârșitul lumii, adică cea de-a Doua Venire a Domnului Iisus Hristos.

Acești *șapte* (sau doisprezece) nu vor muri, ci se vor schimba;

trupurile lor nu vor cunoaște moartea, ci vor primi haina nesticăciunii și a veșniciei, la fel ca ale tuturor oamenilor care vor trăi în vremea aceea. După cum spune și Sfântul Apostol Pavel, „Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba, deodată, într-o clipeală de ochi la trâmbița cea de apoi. Căci trâmbița va suna și morții vor învia nesticăcioși, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nesticăciune și acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire” (1 Corinteni 15, 51-53).

Există, bineînțeles, și părinți contemporani care consideră că această tradiție este doar o legendă. Dintre călugării și stareții întrebați în legătură acest subiect, numai trei nu credeau în existența lor. De fapt, și aceștia au fost de acord că există călugări care trăiesc în locurile neumblate ale muntelui, dar nu credeau că ei ar fi mereu șapte sau doisprezece sau că ar fi nevăzuți⁶. Ei au oferit ca explicație versetele din Evanghelie, în care Hristos spune: „să lumineze lumina voastră

înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5, 16) și „nimeni, aprinzând făclia, n-o ascunde sub un vas sau n-o pune sub pat, ci o așează în sfeșnic, pentru ca cei ce intră să vadă lumina” (Luca 8, 16). De asemenea, i-au dat ca exemplu pe cuvioșii părinți care au avut o viață sfântă și virtuoașă și pe care Dumnezeu nu i-a făcut nevăzuți, ci

dimpotrivă, i-a arătat lumii, pentru ca oamenii să se poată apropia de ei și să se folosească de sfaturile și de darurile lor, luând viața lor drept exemplu. Nu există niciun motiv ca pustnicii aceștia să fie nevăzuți, consideră ei, atât timp cât părintele Paisie Aghioritul, iar mai demult, părintele Iosif Sihastrul și mulți alții, nu au fost nevăzuți, ci dimpotrivă, i-au știut mulți oameni, care s-au folosit de ei. Cu toate acestea, atât părintele Paisie cât și părintele Iosif au vorbit și au scris despre existența călugărilor nevăzuți.

Ca să acceptăm și să credem în această tradiție, care spune că cei șapte pustnici trăiesc și sunt nevăzuți, trebuie să cercetăm mai întâi Sfintele Scripturi și Viețile Sfinților Bisericii noastre, spre a afla dacă au existat situații asemănătoare cu astfel de fapte neobișnuite și inexplicabile.

În Vechiul Testament, găsim următoarele: „Iar de toate, zilele lui Enoh au fost trei sute șazeci și cinci de ani. **Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu**” (Facerea 5, 23-24). Prin aceste cuvinte se înțelege că, trăind Enoh pe pământ înainte de Hristos și fiind viața lui plăcută Domnului, Dumnezeu l-a „mutat” și nu l-a mai văzut niciun om pe pământ, pentru că a fost dus în alt loc, acolo unde numai El știe. Însă nu a fost dus la cer, pentru că dacă am afirma așa ceva, am veni în contradicție cu ceea ce ne-a spus Hristos prin cuvintele: „**Nimeni nu s-a suit în cer, decât Cel ce S-a coborât din cer, Fiul Omului, Care este în cer**” (Ioan 3, 13).

De asemenea, proorocul Ieremia avea pe lângă el un om credincios, pe nume Ebed-Meleh, din Etiopia, care era drept și temător de Dumnezeu. Și fiind el bun la inimă și milos, n-a vrut să vadă măcelul și robirea israeliților necredincioși. De aceea, proorocul Ieremia l-a trimis să strângă smochine și, pentru că era miezul zilei și căldura era greu de îndurat, s-a dus într-o peșteră să se odihnească, cu coșul plin de smochine. Aici, l-a furat somnul și a adormit. S-a trezit abia după 70 de ani și a coborât în oraș, când evreii deja se întorseseră din robia Babilonului, iar smochinele din coșul său erau ca proaspăt culese⁷.

În ziua de 4 a lunii august, Biserica noastră îi sărbătorește pe Sfinții 7 Tineri din Efes: Maximilian, Exacustodian, Iamvlîh, Martinian, Dionisie, Ioan și Constantin. **Sfinții 7 Tineri din Efes** mai sunt sărbătoriți și pe 22 octombrie. Acești creștini s-au ascuns într-o peșteră din Efes pe vremea împăratului roman Deciu, în anii de prigoană 249-250. Au rămas în peșteră dormind timp de 184 de ani, fără mâncare, fără apă, fără nimic altceva care să întrețină viața omenească, căci „Dumnezeu, unde voiește, se biruiește rânduiala firii”⁸. Apoi, după mulți ani (în 434, iar după unii, în 446, pe vremea împăratului bizantin Teodosie cel Mic), au înviat, „s-au trezit” din somnul lor, împlinind voia Domnului, care a fost să arate oamenilor puterea lui Dumnezeu și să întărească credința în învierea morților, pentru că exista pe atunci o sectă care nu credea în învierea cea de obște de la sfârșitul veacurilor. Întâmplarea aceasta peste fire a fost consemnată atât în cronicile bisericești, cât și în cele laice. În cele din urmă, cei șapte au adormit în Domnul, murind așadar cu trupul, la fel ca toți oamenii.

De asemenea, în Vechiul Testament (IV Regi 2, 1-19), se arată cum **proorocul Ilie a fost înălțat cu trupul „(ca) la cer”**¹⁰. În timpul acesta, lângă râul Iordan se afla proorocul Elisei, de care s-au apropiat cincizeci de bărbați dintre fiii proorocilor. Aceștia i-au cerut lui Elisei să-i lase să se ducă să-l caute pe Ilie, ca nu cumva duhul Domnului să-l fi răpit și apoi să-l fi aruncat fie în Iordan, fie pe vreun munte sau în vreo vale de prin apropiere. La început, proorocul Elisei nu a vrut să-i lase, dar după aceea, s-a învoit. Așadar, oamenii l-au căutat pe Ilie peste tot, timp de trei zile, dar nu l-au găsit, pentru că fusese cu adevărat înălțat „(ca) la cer”.

Din Vechiul Testament (2 Macabei 2, 1-8), mai aflăm că în timpul proorocului Ieremia, atunci când se apropiiau zilele robirii poporului lui Israel, acesta i-a îndemnat pe oameni să nu slăbească cu inima dinaintea idoloilor de aur și de argint ai babilonienilor și să nu-L părăsească pe Dumnezeu cel adevărat. De asemenea, înainte ca babilonienii să intre în Ierusalim, Ieremia a fost trimis de Dumnezeu să *ia cortul, chivotul și jertfelnicul tămâierii* și să le ascundă. Și, cu

adevărat, el le-a luat și s-a dus cu ele în locul de unde, mai demult, Dumnezeu îi arătase lui Moise pământul pe care l-i făgăduise ca moștenire. Ieremia le-a ascuns pe toate într-o peșteră pe care a găsit-o acolo, a astupat intrarea și a plecat. Unii dintre oamenii care l-au însoțit, au însemnat locul și drumul până acolo, ca să știe după aceea unde să se întoarcă, dar nu au izbutit nimic, pentru că Dumnezeu a făcut peștera nevăzută. Aflând de aceasta, proorocul Ieremia i-a înfruntat pe oameni, spunându-le că locul acela va rămâne necunoscut până în ziua în care Dumnezeu va aduna din nou poporul lui Israel și îi va ierta păcatele. Atunci, slava Domnului se va arăta iarăși ca în vremurile proorocului Moise și ale regelui Solomon.

De asemenea, în Limonarul vechi găsim o povestire despre un părinte care se nevoia într-o peșteră din apropierea Muntelui Sinai. Văzându-l de departe pe ucenicul său, care i-a părut a fi un saracin, în timp ce se ruga, a luat înfățișarea unui curmal, ca să nu fie întrerupt din pricina aceuia din comuniunea cu Dumnezeu. După aceea, a luat din nou formă omenească, după cum se arată pe larg în Limonar.

În cartea sa despre Sfântul Prooroc și Evanghelist Ioan, Avva Varsanufie spune că știe un om (cu siguranță este vorba despre el însuși) care poate trăi fără pâine, hrănindu-se numai cu rugăciune și cu înțelepciunea lui Dumnezeu. Însuși Domnul întărește spusa aceasta în Sfânta Evanghelie, atunci când îl ceartă pe diavol: „*Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu*” (Matei 4, 4).

Din cele istorisite de Sfânta Scriptură și de Sfinții Părinți, ne dăm seama lesne că Dumnezeu poate să-i țină pe „pustnicii nevăzuți” fără mâncare perioade mari de timp, iar goi fiind, aceștia să nu simtă frigul. Se prea poate, așadar, ca ei să trăiască zeci și sute de ani, să fie întotdeauna șapte, să nu aibă nevoia unui acoperiș și să fie nevăzuți ochilor omenești.

Așa cum se spune și în prologul acestei cărți, titlul „Pustnicii nevăzuți” sau „neștiuți” are două sensuri. Unul este acela că asceții despre care vorbim au darul de la Dumnezeu de a fi nevăzuți pentru